

РАТИФІКАЦІЯ ДОГОВОРУ ПРО КАРПАТСЬКУ УКРАЇНУ

Москва. Чехословацький парламент одноголосно ратифікував російсько-чехословацький договір, підписаний 29 червня ц. р. у Москві, про відступлення Карпатської України Советському Союзові.

СТАЛІН ПРОДОВЖУЄ СВОЮ ВІДПОЧИНКОВУ ВІДПУСТКУ

Москва. Як повідомили «Асошиєйтед Прес», Сталін продовжує свою відпочинкову відпустку в Сочі над Чорним морем до початку Нового року. Сталін перебуває в якнайкращому здоров'ї, однак перед своїм поворотом до Москви бажає відбути основний відпочинок.

ПРОЕКТ БУДОВИ ВЕЛИКОЇ ЕЛЕКТРОСТАНЦІЇ В ССР

Москва. У плані нової советської п'ятирічки, що почнеться з новим роком, за проектовано між іншим побудувати електричну станцію над річкою Сурянгара в східному Сибіру. Потужність проектованої електростанції має бути в 25 разів більша від Дніпрельстану.

МОНАСТИРИ В СОВЕТСЬКУМУ СОЮЗІ

Під таким заголовком часопис «Ді Нойе Цайтунг» подає: Три старі монастири в Житомирі, Києві та Загорську, що відограми значну роль в релігійному та політичному житті середньовіччя, знову перебрали російські православні церкви. Назагал існує тепер у Советському Союзі 89 монастирів. Незабаром буде засновано ще кілька монастирів, у тому числі один у Москві.

ОЧІ ЧЕХІВ СКЕРОВАНІ НА СХІД

Берлін. Газета червоної армії «Тегліхе Рундшах» півділить слова чехословацького президента Едуарда Бенеша, який заявив у Празі, що його країна «досі переважно орієнтувалася на захід», але, починаючи від теперішнього часу, він бачить світлі вигляди у звязках Чехословаччини зі сходом.

СОВЕТО-ПОЛЬСЬКИЙ ЗАЛІЗНИЧНИЙ ДОГОВІР

Лондон. Згідно з московською радянською, дні 23 листопада ц. р. підписано Совето-польський договір про безпосередню залізничну сполучку між обома державами.

ФРАНЦІЯ ПРОТИ ЦЕНТРАЛЬНОГО ПРАВЛІННЯ В НІМЕЧЧИНІ

Вашингтон. Останній місячний звіт генерала Айзенговера візначає, що найважливішою точкою програми американської політики в Німеччині є створення центрально-го правління для усіх чотирьох окупаційних зон, що стало як основою для пізнішої організації німецького міжкрайового уряду. З огляду на спротив Франції, створення плянованого центрального правління не могло бути досягнуто.

ЗМІНШЕННЯ ОКУПАЦІЙНИХ ВІЙСЬК В АВСТРІЇ

Лондон. Рейнок міністерства закордонних справ заявив, що Великобританія запрошує іншим трьом окупаційним чинникам в Австрії — зниження числа американських, французьких, російських та британських військ в Австрії. Водночас Великобританія висловилася за визнанням та віддержанням австрійських кордонів з 1937 року аж до часу остаточного вирішення справи кордонів Австрії. Англійці заступають погляд, що окупаційні війська кожної з 4-х потуг повинні бути рівносильні.

ВИБОРИ В АЛЬБАНІЇ

Лондон. Радіо Тірана оголосило, що «неофіційні» результати альбанських виборів до Конституційних Зборів, які відбулися 2-го грудня, говорять про перемогу «Демократичного Фронту», партії Енвера Годжі. 85 відсотків виборців голосували за листою «Демократичного Фронту».

ВТРАТИ ВЕЛИКОБРИТАНІЇ ПІДЧАС ОСТАННЬОЇ ВІЙНИ

Лондон. Англійський прем'єр заявив, що під час останньої війни британська імперія мала такі втрати в людях:

Великобританія — 244.723 вбитих, 53.039 поранених; Канада — 37.376 вбитих, 1.843 поранених; Австралія — 23.365 вбитих, 6.030 поранених; Нова Зеландія — 10.033 вбитих, 2.129 поранених; Ірландія — 6.840 вбитих, 1.841 поранених; Індія — 24.331 вбитих, 11.754 поранених; Колонії — 6.877 вбитих, 14.208 поранених.

Нюрнберзький процес

Нюрнберг. У нюрнберзькому процесі починають вирінати т. зв. сенсаційні моменти. Треба сподіватися, що буде їх чимало, чим довше процес триватиме. Восьмий, дев'ятий і десятій дні нюрнберзького процесу (четвер 29-го листопада, п'ятниця 30-го листопада і субота 1-го грудня) були присвячені справам т. зв. австрійського арешту. Дальше зачитано цілу низку документів, що говорять про те, як націти приготували гітлерівські переворот в Австрії та яку ролю відіграли в цій справі підсудні Герінг, фон Папен, Ріббентроп та Зайн-Інкварт. На внесок оборонця підсудного Зайн-Інквarta передбачено покликати особисто як свідка в австрійській справі останнього канцлера Австрії (перед гітлерівським пучком в році 1938) фон Шушніга.

Пополудні восьмого дня процесу демонстровано в нюрнберзькому процесі фільм страхіт німецьких концетраційних таборів. З фільму, якого лента має 27.000 метрів довжини, показано тільки частину — дві тисячі метрів. Але це вистарчило, щоб викликати потрясне враження у всіх, що цей фільм того дня в суді отримали, зокрема на підсудніх. Деякі підсудні, як, наприклад, Герінг, що ще передпологуєм цього самого дня під час відчитування документів в австрійській справі реагували цинічно поведінкою, залишаючись гомеричним сміхом, таємно під час висвітлювання фільму закривали собі долонями очі, просто відвертали голову, щоб не бачити цього пекла концтаборів, яке вони самі створили.

Дев'ятої і десятого дня процесу (п'ятниця і субота) суд допитував першого обтяжуючого свідка, генерал-майора Ервіна Літгена, колишнього старшину генерального штабу австрійської армії, який після «анексії» передійшо під німецького генеральногштабу і працював у німецькій контррозвідці.

ГЕНЕРАЛ МАРШАЛЛ — АМБАСАДОР США У КИТАЇ

Вашингтон. Президент Трумен назначив генерала Маршалла амбасадором зі спеціальним уповноваженням в Китаї. Генерал Маршалл був донедавна шефом генерального штабу армії США. Його призначення на амбасадора в Китаї наступило після уступлення американського амбасадора в Чунцингу, генерала Гарлі.

Генерал Гарлі, повідомляючи про свою дімісію, заявив, що він погоджується з закордонною політикою президента та державного департаменту, але цей політикою не виконували підлеглі урядовці в міністерстві закордонних справ. Професійні дільчомати намагалися скерувати політику США проти китайського центрального уряду на користь комуністів. Ці коли змінили політику США в некористь демократії «підтримуючи імперіалізм та комунізм».

Заява Гарлі викликала ряд спростувань. Так наприклад «Геральд Трібун» писав: «Гарлі поміщається, коли він хоче скинути на інших вину за повинні помилки в Китаї. Велика частина відповідальності падає на нього самого і на тих, що доручили йому це становище, хоч він від нього відмовляється».

Як повідомляють з Чункінгу, китайський міністер закордонних справ відав заяву, в якій найгярчіше вітає призначення генерала Маршалла американським амбасадором у Китаї та висловлює радість з прибуття до Чункінгу командувача американськими військовими силами в Китаї генерала Ведемера під час переговорів з генералісмусом Чанг-Кай-Шеєм.

Воєнне положення в Китаї змінилося на користь Чанг-Кай-Шея. Як виникає з не-підтверджених ще китайських звідомлень, советські військові командування погодилося, так довго затриматися з виведенням своїх військ з Маньчжурії, аж існуватиме там відповідне число китайських урядових військ, щоб перебрати обсаду території. Керівник генералізмусом Чанг-Кай-Шея підтвердив це заявив, що внаслідок цієї советської постанови перебрання Маньчжурії китайськими національними військами відбудеться без перешкод.

ВІЙСЬКА ЧІЯНГ-КАЙ-ШЕКА ЗАЙНАЛИ ЧІНГСІЕН, НЕДАЛЕКО МУКДЕНУ

Чунгкінг. Китайські часописи повідомляють, що національні війська у Маньчжу-

рії, будучи підчиненні, як керманич віділі, адміралові Канарісові. Свідок зізнав, як дійшло до рішення бомбардувати Варшаву 1939 року, як Гіммлер домагався від свідка односторів польського війська, щоб спровокувати напад північних поляків на південну радіостанцію в Глайвіці, як свідок дістав і від кого наказ убити французьких генералів Жіро та Вейгана, як, врешті, дійшло до наказу масово вбивати російських воєннополонених з політичними та расовими мотивами. Своїми зізнаннями свідок дуже сильно обтяжив підсудних Кайтеля і Ріббентропа. Що останнього підсудного, то свідок зізнав, що 12 вересня 1939 року він чує звіamu від Ріббентропом і Канарісом, під час якого Ріббентроп висловився, що він, Ріббентроп, плянує в «українській частині Галичини» протипольське повстання з «налемням польських дворів» і «вбивством жидів». Оборона підсудних старалася взяти зізнання свідка в огонь перехресних питань, але цим що тільки змінила їхню вагу в доказову силу, бо свідок всі свої зізнання ще в більшому притиску тільки потверджував.

В п'ятницю пополудні вибухла в нюрнберзькому процесі перша бомба: після двох годинної дискусії між трибуналом, представниками прокуратури і оборонною виключно в справі затриманої пам'яті Гесса — підсудний Гесс ветає і найрішучіше заявив, що досі він з тактичними мотивами був симулентом, що «від тепер його пам'ять знову є до розпорядимости», що зі своїх вчинків він повинно відповідальній і хоч разом з своїми товаришами стояти перед судом, хоч властивості цього суду не признає; коли ж обвинець підсудного ставив вислідки, щоб його, Гесса, визнати нездійнім відповідати за свої вчинки перед судом, то робив це в добрій вірі. Суд, очевидно всі ці вислідки обвинення Гесса — відкинув.

З подій в Китаї

рії здобули важливий залізничний вузловий центр Чінгтєн та наступають далі по Пейпінсько-Мукденському залізничному шляху, так, що знаходиться у віддалі біля 125 миль від Мукдена. Китайський комуністичний речник заповів, що перша велика битва в Маньчжурії буде відігрануватися в Чінгтєні, 100 миль за Великим Муром, однак не було повідомлення про пінку битву, коли 52 армія Чінг-Кай-Шея ввійшла до цього міста. 52 армія вивантажилася з американських кораблів кілька тижнів тому в Чін-Ванг-Тао, на південь від Великого Муру. Чунгкінська католицька газета «Сошал Велфер» заявила, що в околиці Маньчжурії в Чанчуні, перебуває 20.000 советського війська для втримання порядку. Часопис твердить, що росіяни дозволяють комуністам користуватися Чанчунською радіостанцією та видають щільно із існуючих там сімох газет. Інші звідомлення подають, що національний уряд погодився в принципі на дії концепції у Маньчжурії, які виходять поза межі китайсько-советського договору, та що росіяни знову настоювали на тому, щоб американські та французькі війська покинули Кінг-Кай-Шея на територію, звільнену Советами.

Шангай. Американські старшини відуть переговори з китайськими комуністами в справі звільнення шістьох американських морських летунів, яких комуністи тримають в полоні в одному селі, 80 миль на захід від Тієнцінсу, де ці летуни перед кількома тижнями були приневолені примусово обіті під час лету з Нейпіну. Бланк з поданням адреси може бути використаний, як підстава до висилки листів і пакунків з США до Німеччини. Коли буде устійніший першій контакт, вивезені особи можуть писати одного листа тижнево до США. Листи ці будуть обмежені на дві сторінки та можуть бути писані у довільний мові. Листи підлягатимуть цивільній цензури.

Американські громадяни можуть посыпати тільки один пакет тижнево на адресу одної приватної особи до ваги п'ять фунтів. У пакетах можна посыпати одяг та такі харчі, що не підлягають зіпсуванню.

ОБЗРОЧНА СТОРОЖА В ТАБОРАХ ДЛЯ ДП

Франкфурт. Військова влада уповноважила військових командантів в американській окупованій зоні організувати обзорну сторожу при таборах примусово вивезених осіб (ДП), щоб припинити епідемію граніків, насильств та вбивств, яких допускається деякі з цих осіб. Ці команданти дістали також уповноваження не випускати ДП поза межі табору та впровадити систему підпісток, подібну до тієї, що застосовується у військових організаціях. Цивільна поліція також може бути обговорена, щоб залигати деяким незаконним діям.

Скарги на ДП, що вони допускаються незаконними вчинками, дуже часті. Справді виявляло часом, що ДП допускали незаконних вчинків організованими бандами. Дійшло навіть до того, що в одній місцевості замордовано 8 осіб однієї німецької родини.

Офіційні особи підкреслюють, що не всі табори будуть поставлені під сторожу. Сторожу поставиться тільки в таких таборах, де на думку військової влади, не необхідне з огляду на громадську безпеку.

Поставлення сторожі над ДП у минулому часто критикувалося, як невідповідний спосіб поведінки з членами звільнених народів.

Військовий речник заявив, що це розпорядження цілком відповідає звичаям ставити людей під військову контролю, як це часто переводять в американському війську.

НОВИЙ ПРЕМ'ЄР ІТАЛІЇ

Рим. Шість більших італійських партій пообіцяли свою підтримку утворенню нового уряду Алорді де Гаспарі, голови християнсько-демократичної партії, дотеперішньому міністру закордонних справ. Внаслідок цього престолонаслідування Умберто уповноважив де Гаспарі створити новий уряд «колишнього ліберального прем'єра Орланді» не вдалося. Де Гаспарі заявив представникам преси, що старатиметься створити новий уряд з 6 головних партій та міністерство закордонних справ надалі затримати в своїх руках. Нагомість він не висловився в справі обсади міністерства внутрішніх справ та в цій справі вдастся йому сягнути успіху. Подібно як у Франції під час Гітлерової кризи, цілі теки зажадали для себе в Італії комуністи, соціалісти та ліберали.

ГОЛОС ЗА ПРИЙНЯТТЯ ИТАЛІЇ ДО ОБ'ЄДНАНИХ НАРОДІВ

Нью-Йорк. Як заявив Чарлс Полетті, колишній губернатор Нью-Йорку а пізніше альянтський військовий адміністратор Сцилії та Італії, — італійці дали вже доказ, що вони розуміють основи демократії та єже назірів час визнати Італію членом Об'єднаних Народів.

ДОСДІДІ НА ДОТРИНОЮ ЕНЕРГІЕО

Вашингтон. Керівник відділу для пропаганди атомових бомб в американській армії, генерал Л. Гравс заявив перед сенатською комісією для атомової енергії, що тепер лише Англія, Швайцарія та, можливо, також Швеція можуть проводити досліді над розвитком атомової енергії. Гравс не сказав чітко про те, чи між США та цими країнами існує умова щодо продукції атомової енергії. Він сказав натомість, що інші держави щойно за 15—20 років зможуть без підтримки США, Англії або Швайцарії виготовити атомові бомби. Генерал Гравс є тієї думки, що на практиці не дастися перевести міжнародної контролі виготовлення атомових бомб.

ДОЗВІЛ НА ПИСАННЯ ЛИСТІВ ДО США

Франкфурт. Директор військового підрозділу американської окупаційної зони Німеччини оголосив, що пошта відкрила вже свою службу для кореспонденції примусово вивезених осіб з громадами США. Інші звідомлення подають, що пошта відкрила вже свою службу для висилки листів і пакунків з США до Німеччини. Коли буде устійніший першій контакт, вивезені особи можуть мати можливість писати листів та пакунків з США до Німеччини. Коли буде устійніший першій контакт, вивезені особи можуть мати можливість писати листів та пакунків з США до Німеччини. Інші звідомлення подають, що пошта відкрила вже свою службу для висилки листів і пакунків з США до Німеччини. Інші звідомлення подають, що пошта відкрила вже свою службу для висилки листів і пакунків з США до Німеччини.

Це розпорядження дозволяє примусово вивезеним особам союзних націй дати рідним та знайомим в США свою адресу в Німеччині. Бланк з поданням адреси може бути використаний, як підстава до висилки листів і пакунків з США до Німеччини. Коли буде устійніший першій контакт, вивезені особи можуть мати можливість писати листів та пакунків з США до Німеччини.

ОБЗРОЧНА СТОРОЖА В ТАБОРАХ ДЛЯ ДП

Франкфурт. Військова влада уповноважила військових командантів в американській окупованій зоні організувати обзорну сторожу при таборах примусово вивезених осіб (ДП), щоб припинити епідемію граніків, насильств та вбивств, яких допускається деякі з цих осіб. Ці команданти дістали також уповноваження не випускати ДП поза межі табору та впровадити систему підпісток, подібну до тієї, що застосовується у військових організаціях. Цивільна поліція також може бути обговорена, щоб залигати деяким

СТРАХІТТЯ МАВТГАВЗЕНСЬКОГО КОНЦТАБОРУ

Що оповідає колишній в'язень?

У кінці живе їх шість чоловік. Усі — колишні політичні в'язні піменецьких концентраційних таборів. З Дахав, Мавтгавзен, Освенціма й Майданку була Люблин. Ще не всією в них зростає на головах волосся, нещадно стрижене тупою машинкою «кастетним» цирульників, не всією вигортає гарбона нагаями і прикладами спини, не всією вернується рівновага духа, насліду винтовування звірськими методами гітлерівських поспілак з рукою нормальної людини. Іх очі ще широко відкриті й відзеркалюються в них увесь жах прожитого; ще палають вогнем гарячки, що пережирає їхні зінівеці тіла й покалічені душі. Проте вони живуть. Живуть як переживший спротив переборено му злу, як живий ант обвинувачення усікої системи концентраційних таборів, що являються «нічним івшим, як організованім злочином супротив цивілізації та людянності».

Не мало щастя застати усіх шістьох дому. Кількох лікуються, вийшли в цих справах до міста; один поїхав до Мюнхену в організаційних справах до проводу Ліги бувших в'язнів німецьких концентраційних таборів.

Заставо тільки одного. Ще зовсім молодий, доволі жвавий, хоч у його обличчі читають якось зацікованість, а в руках ламана важкість. Проте він увічливий, усміхається на привітання. Виявляю йому мету моїх відвідин: перевезти з ним розмову про його передування у концентраційному таборі, щоб потім її передати друкованим словом у часописах.

Погоджується розказати мені все, що пінатиму, ю жалкує, що немає дома його співмешканців-товаришів недолі пережитих днів у дротяних обімах. Вони розповіли б мені багато-багато цікавого. Але від сам також дастім образ своїх переживань. Називається Оленич. Має 23 роки. Понуває ще діяче ослаблення. З легенями в нього не все в порядку. Але, позатим, майже здоровий. Що ж, молодість переборола всі недолі.

«В якому таборі ви перебуваєте? Може розкажете читачам «Слова», за моїм посередництвом, коли та через це ви туди попали і як там жилися» — питаю Оленича.

«У концентраційному таборі коротав я мої дні від 1942 року аж до приходу американського війська, до 5 травня 1945 року» — відповідає Оленич. — «Цей табір був — Мавтгавзен, віддалений біля 35 кілометрів від Ліпци, в горах. Табір, — точніше ціле місто бараків, обведене муром та колочим прутом з електричним струмом високої напруги, — містився на високій горі, недалеко від каменоломів. Перевезли мене туди безпосередньо зі Львова з ославленої тюрми при будинку Лонцького, як запідозреного в українській акції піділля против пішів. До часу моєго арештування — я був учнем. З хвилиною, коли зачинилася за мною брама тюрми, а потім замкнула мене в своїх зализлих обімах дротяна огорожа Мавтгавзену — почалася для мене нова школа, школа дантейського жаху, дошкульно болюча школа концентраційного табору. Це, що я там пережив і бачив, — віддається мені сьогодні сном, важким кошмаром, і якось дивно мені сьогодні, що це все було дійсністю, — оті тисячі націвживих людських кістяків, що моя автомата під свист нагаїв посыпав навантажували від скитаю до сумерку важке каміння в каменоломах, що находилися з голоду й смертельного виснаження, щоб більше не встати та завершити гори посипіх труїв, а потім, якщо вугілля не забракне і діде черга, сплюєти у крематорій — або дознити на пішаних узбіччях гори біля барабанів.

Ще нераз чую у вувахах пронизливий смертельний крик катуванів німецькими СС-манами та своїми ж таки в'язнями — «капо», або «бльоковими» й «камерними», що були в'язнями «старшими» й виконували всікі екзекуції. Цей крик лунав іноді далеко з «вшавраму» й вугільної комори, де в пелюсійський спосіб били й катували до безтіянище.

*) Так описила цю протилідську систему з її катівськими методами спеціальні на комісія американського конгресу (парламенту), що негайно після звільнення в'язнів німецьких концентраційних таборів альянтськими військами, відідала деякі з них та застала ще свіжі сліди небувалої, звірської жорстокості нацистичного «терроренфольку». Прим. Автора.

живих та добивали напівмертвих і хворих. Хоч сьогодні ділить мене час і простір від цих передсмертних зойків і криків, нераз ще дзвенять вони несамовито в моїх вухах і терпна на мені шкіра і в очах темпіце».

«Хто були оті «капо» та «бльокові»? Та які був національний склад в'язнів? Чи було багато українців? — питав, схильний оповіданням моого співбесідника.

«Може розкажете», — питаю далі — «як ви переживали день у таборі, як і де працювали, що її та в яких умовинах проводили ніч».

«Капо» — продовжує свое оповідання — «це були наставники при праці, що в році робіт. Були це в'язні «заслужені» і більш довірені і випробувані у своїй жорстокості. «Бльокові» і «камерні» — це були команданти бараку-блоку й залі, теж в'язні з особистими «заслугами» та всіма притаманнями «капо». Ім доручували найбільш звірські завдання, а іноді були вони й тортурували в'язнів «з уряду» для власної забаганки й насолоди. Були це переважно німці або «фольксдойчери», рідше траплялись пі-німці, а бували випадки, що ці функції сплюнняли їхні.

Національний склад в'язнів був пребагатий. Найбільше, мабуть, було чехів і поляків. Були французи, еспанці, голландці, бельгійці, росіяни, німці. Українців було добра кілька сотень. Точного числа не можу подати, бо українців не визнавала управа табору за окрім національну групу. Посили вони під своїми червоними трикутниками (майже всі були політичні) й порядковими числами, латинську літеру «П» або «Р», бо вчимали їх до групи поляків або росіян.

У гітлерівському концентраційному таборі Мавтгавзен обов'язувала російська засада Валуєва: «України не било, нет і бить не можеть». Але, коли били українців, коли їх замучували, пригадували тоді Україну: «Га, ти хотів України, сволото, — маєш» — і били, виривали нігти, націонували собан, щоб живцем розшарували їхнє обезважнє тіло.

Жіль у таборі було відносно не багато. Мавтгавзен був для них перехідним етапом від мученицького життя — до тихої смерті. Вимирали вони в більшості неміттою й тихо, бо смертю ложем для них була — газова камера. Туди вели їх замучували, тіні людей, — і через декілька хвилин, може десять, може більше, — відходили вони назавжди від нас, загазовані й подушенні. Але не лише жізд мордували СС-мани в газовій камері, кожного з нас могли цогнати туди разом із ними або в іншій групі, щоб вже ніколи він не повернув до гурту в'язнів. Щішов туди з іншими один мій товариш із залі, що захворів та забрал його на «ревір» до «лікарні» — молодий українець, фізієр із Хорорівщини, Мирон. Пішов — і більше не вернувся».

Мій співбесідник замовк на хвилину. Перелітіла мигом якася думка чи спогад його мізком та скрилась глибоко на дні очей. Він набрав у груди відлиху й невтомно став проводжувати:

«Коли мене загнали за дроти Мавтгавзену, могло тоді там бути біля 8 тисяч в'язнів.

У моїй залі, що могла б важко пристисти 100 людей, стиснула біля 350. Майже всі спали на долівці на перегнилих сінниках, деякі тільки по 3 особи на ліжку. Число в'язнів постійно зростало. В час приходу американського війська, що визволило нас із цього пекла, концентраційний табір начислював понад 20 тисяч в'язнів. Вже від півроку до приходу американської армії — живло в моїй залі біля 600 в'язнів. Можна увійти собі легко, як неймовіра, тісно була на землі. Вночі спали досіль одні на одних, усі залі — переплутані клубовище тіл, а над ним вицари поту, бруду, гнійних ран, ідкий сморік і дурманний сопух.

Світанком зглядаю нас до праці, б'ють, дають, обливавши відрами зими води. Це останнє називається: миємося. Витиратися не вільно. І гайди — на роботу. У групах — кожний із своєю «арбайткомандою». Голова кружляє від постійної та смороди. В'язні м'язи, заниклі від систематичного неоживлення й важкої праці ледве держать нас на ногах та дають нам нещеві змогу незугарно порушуватися. На вічній боліті, яким є шкіра, щелепи від зими та пошесті. Неодин згинув під палицями катів. Інші змирили від надлюдського болю при тортурах. Чимало розтрілювали, деякіх убивали в «лікарні» застрипами, інших для постраху публично вішали, проте найбільше, мабуть, жертв погинула газова камера. Від місяця лютого 1945 року загазували щоденно по 120 людей, а з квітня цього ж року гнали щоденно назустріч газові смерті 3 групи по 120 осіб, цільою разом 360 осіб денно. Так було до перших днів травня. Кожний ждяв на свою чергу. Здавалося, що пікого не міне оди «серія смерті». Одні лише пімці рідко попадали до цієї безперервної черги. Взагалі їхнє становище, по-літичних чи кримінальних в'язнів, було під кожним оглядом краще від умовин в'язнів не-німців. Німці були при кухні, пімці були при магазинах, пімці були «капо», займали всі «упрвідейовані» функції. Що ж! Управа концентраційних таборів були німецькі, хоч націстичні, так, як німецьким, хоч і під знаком «свастики», був режим третього рейху».

«Це вірою відмітили», — заявляю — «але мені здається, — не звесь народ тут винен, а режим та його виховання. Нарід був тут знаряддям. Цікаво було б ще знати, чи СС-манська управа табору з своїм штабом катів і посіпаків осталася до кінця на своїй ганебній стійці, чи просто вчас усі втекли, щоб не попасті справедливості в руки?»

«Втекли, що й я!» — відповідає ожильний пережитими спогадами страхіть Мавтгавзен від іншій співбесідник.

«Ще кілька днів перед приходом американської армії розійшлися наші каті в усіх сторонах світа, та на їх місце прийшли з Відня відділи «шупплінії». Цих кілька днів були для нас усіх відлючником. Нові пані нашого життя й смерті не гнали нас зовсім на зовнішній роботі, пікто пікого не віддав на смерть, не був не лал, але харч був діал той самий, що за СС-манів. Однаке винажений й вигоджені в'язні дали щодено мерані. Коло бараків на подвір'ї росли гори трупів, а крематорії працювали слабо, біля браку було вугілля й забагато трупів, призначених на поховання.

Ан 5 травня в'язні на подвір'ї табору перші танки американськів. Прийшло звіті довгождане визволення. Ми кидались один одному, хоч і не знайомі, в обійми і цілувались. Дружно стискали собі руки. Дехто з радості плакав. Ми перестали бути невільниками та спровинним матеріалом для крематорії. Ми знову стали людьми!»

Оленич урвав. Втягнув уривчасто позір я до грудей. Інгас тільки майнула в його очах. Щось в них зайніялось. Він насунув брови й сказав:

«Радість моєго визволення була велика, стихійна, але наступила одна незначна подія, що потрасла мною й схвилювала мою радість. Один з наших візволинків, американський воїн, — в юрбі визволених в'язнів, що з природними вибухами радісних окликів та відчуттям підходящі щасливі до американського летуна-паратшутиста, і обійнявши його по братерські, визволеного забрав із собою. І от тоді в мене зродилася тривожна думка, що біль мені принесла й захистила рафість моєго визволення. Коли я, так, як цей щасливий американський танкіст, прийду переможцем визволити моого брата, що карається в такому ж, як і я карався, може й захажому концентраційному таборі, далеко від рідного краю?»

Безмежно схвилюваний, схильний оповідати. Я зрозумів його незавершенну радість. Дружно стиснув його руку, мовчики подякував за оповідання пережитого та ішов домов. Йдучи, я відчував довго, як мій мізок сверлило його схвилювання, що радість визволення роздерло надвое.

З культурного життя українців в Інгольштадті

Український табір в Інгольштадті справедливо користується загально доброю оцінкою. Від самого початку існування табору всі його мілкіанці заангажовані до загальноміської праці чи то на культурно-освітній лінії, чи на інших; по вечорі всі збиралося на

творчі праці капелі бандурристів

Капела бандурристів має свої осідком м. Інгольштадт. Місцева УНРРА призначила для неї окремий будинок з комфортними мешканнями. Покращання умов життя сприяє творчості капелі, що з успіхом репрезентує нашу національну мистецтво. Бандурристи пильно працюють над поширенням свого репертуару, до якого вони включили також твори західно-європейської музики, між іншим кілька англійських пісень. Директор капелі п. Григорій Китастій компонує нові твори, які незабаром почнуть наше громадянство.

МУЗЕЙ ТРИЗУБІВ

В українському таборі Інгольштадту організовано невеликий музей тризубів. Тризуб зібрані з різних часів нашої історії.

НАШІ ВТРАТИ

Пам'яті Павла Васильчука

Павло Васильчук, адвокат, народний діяч і бувший посол до польського сейму в роках 1922—1930, згинув разом із своєю сестрою та кінцем квітня 1945 року у Холмі від куль ворожої бойків, в рідині хаті, в якій він жив. Покійний прийшов на світ у Холмі в знатній міщанській родині 13 вересня 1893 року, з якої вийшов теде і його старший брат покійний Антон, в роках 1922—1927, посол до польського сейму і перший голова Української Парламентарної Репрезентації у Варшаві. Покійний Павло Васильчук по закінченню чотирьох класів холмської духовної семінарії зложив матуру в гімназії в Пулавах і записався на Вищий Комерційний Інститут у Києві, що його закінчив дипломом II ст. в 1917 р. Визначуючись громадською ініціативою, відіграв Покійний визначну роль в організації виселених холміцьких в часі першої світової війни, а після по поверненні, в українській національній організації самої Холмщини як посол з Холмщини до варшавського сейму. В 1934 році закінчив правничий факультет на Католицькому Університеті в Любліні, потім вступив на адвокатську апеляцію у Варшаві, а по зложенні адв. іспиту в червні 1943 року, відчинив у вересні 1943 року адв. канцелярію у Варшаві. Там і перебув польське повсталня в серпні і вересні 1944 року. Йо адвокат мав намір осісти в Холмі і працювати даліше для рідної Холмщини. Не довелося. Українське населення Холмщин виселено на схід, а він сам з одиночкою сестрою Марією Васильчуківною були останніми з тисячних кривавих жертв Холмщини. Підляшши в останніх п'яти роках. С. Б.

УКРАЇНСЬКА ЕКОНОМІЧНА ВИСOKA ШКОЛА В МЮНХЕНІ

Цим оголошенням запис слухачів на 5-й семестр. Кандидати мають надсилати прохання про запис і короткий життєпис: 1) рік народження, 2) назва й рік закінчення середньої школи, 3) коли та в якій школі прослухав 4 семестри і які іспити склав, 4) телефонні адреси.

Запис закінчується 1 січня 1946 року. Якщо зголоситься відповідна кількість слухачів, виклади почнуться 15 січня 1946 р.

Ректор У. Е. В. Ш.

Адреса школи:

Ukrainische Ökonomische Hochschule, München, Flurstr. 1

Ректор Української Високої Школи просять професорів Кованька й Бесселевського подати свої адреси.

КУРС МЕД-СЕСТЕР

Курс мед-сестер при Комітеті Бездержавних Українців в Регенсбурзі вже розпочався і відбувається в приміщені Нойфарплляц 14. Північна від год. 14 (2 по пол.).

Усі курсантки, які не беруть це участі в науці, можуть негайно звітитися, щоб оформити своє відпорошення до курсу.

Нові зголосження ще приймаються.

Віктора Гладкого, розшукує сестра Клавдія Гладка, Регенсбург, Нойфарплляц 14. Адм. «Слово». (1—1)

Донтора Данилевича Олександра з дружиною Кісєм з Відня, розшукує др. Шустов Михайло. Платтінг, Прайссінгштр. 2, або до Адм. «Слово». (1—1)

Петришина Олеску з Ярослава, розшукує матір Анна Петришина. Ноймаркт, Дурхагглітер, Баварія. (1—5)

Кривулича Івана, розшукує син Богдан. Адреса: Комітет Бездержавних Українців, Регенсбург, Нойфарплляц 14. (1—1)

Лазаревича Тараса, пошукує мама Лазаревич Степанія, Регенсбург, Ріхард-Вагнерштр. 8. (1—5)

Василя Данилишина, Онуфрія Данилишина, розшукує Григорій Данилишин, Штрабвінг, Казерненласе бльок 3. (1—4)

Дружину Полю Данченко, дочку Валю, батька Данченка Григорія і маму Василіну, розшукує Данченко Іван, Оберієд 47, Крайс Дегендорф, пост Меттен. (1—2)

Панчишина Мирона, Федунів, Явих, Гена Петровського і Семенія Віктора, шукає Божко Петро, Регенсбург, Нойфарплляц 14. Український Комітет. (1—3)

З НАШОГО ЖИТЯ

ЗБОРИ ПИСЬМЕННИКІВ І ЖУРНАЛІСТІВ У РЕГЕНСБУРЗІ

Ще відліт українські літератори, опинившись в Регенсбурзі, відбули сходини, на яких вибрали тимчасову управу. Протягом останніх місяців гурт робітників пера зри, до міста прибуло ще кілька осіб і потреба час-від-часу сходиться та ділиться творчими досягненнями стала необхідною. Тепер у Спілці зареєстровано 19 осіб. Такий новаживий колектив туртується навколо тижневика «Слово» та «Літературних Новин» і ставить собі завдання промовляти до читачів творами різних жанрів. Літератори вважають, що професійна організація письменників і журналістів не тільки має стояти на сторожі станових інтересів своїх членів, але й створити середовище, яке б сприяло творчим потугам письменників.

Дня 27. XI. 45. відбулися загальні збори, на яких обиралися різні організаційні питання та вибрали управу.

Приємним гостем на цих зборах був представник організації письменників і журналістів в Ульмі, який поінформував присутніх про діяльність літераторів у місці свого осідку.

ПОЧАТОК НАУКИ В УТГІ

У понеділок 26 листопада розпочалися збори в Українському Технічно-Господарському Інституті в Регенсбурзі, — на економічному та агрономічно-лісовому факультетах. На економічному факультеті першого дня викладали — декан, проф. Л. Шрамченко — «Вступ до науки державного права», лект. інж. Ю. Нецадименко — комерційна коресенденція та лектор інж. К. Никитченко — комерційна арифметика. На агрономічному почали виклади — проф. Б. Іванницький: — «Вступ до науки про лісівництво», проф. В. Доманіцький — «Вступ до агроном. наук». На хеміко-технологічному та інженерному факультеті, лекції починаються 8 січня наступного року. Запис студентів продовжується,

Відкрито найстаршу християнську пам'ятку

Лондон. «Дейлі Геральд» повідомляє про надзвичайно цікаве археологічне відкриття. Недалеко Ерусалиму група арабських робітників, що працювала при ремонті дороги Ерусалим—Вифлеем, під час розбирання фундаментів старого будинку натрапили на домовину, склепіння якої складалося з 4 кам'яних плит з написами старогрецькою мовою. Дослідження напису виявило, що це елегія, яка оспівує смерть Христа. Висловлено припущення, що цю елегію написали зараз же після Вознесіння учні якоїсь жидівської родини, які були свідками смерті Ісуса Христа.

Вістка про це відкриття викликала велике

ПАМ'ЯТИ ІВАНА КОТЛЯРЕВСЬКОГО

Секція учительського об'єднання у Регенсбурзі відзначила 2 грудня вечір присвячений пам'яті Івана Котляревського. Вечір складався з реферату, декламації та співів.

УКРАЇНСЬКИЙ ТАБОР У ЗОНТГОФЕНІ

Український табір у Зонтгофені разом зі своєю філією в Оберзірфі нараховує понад 320 осіб. В таборі є греко-католицька парафія, при якій організовано церковний хор. В річницю смерті митрополита Андрея Шептицького відправлено жалобу Службі Божій та панахиду. В річницю 1 листопада також відправлено урочисту Службу Божу та влаштовано академію з відповідним рефератом міг. Р. Стоцькіча та виступом хору під керівництвом інж. І. Блудимко. З огляду на те, що в таборі є багато православних українців, приступлено до організації парафії Української Автокефальної Православної Церкви. Молоді у таборі має можливість учитися в училищі, нар. школі. Крім того відкрито першу класу гімназії. Працюють також шофера курси. З інших провідних культурного життя табору треба відмінити відчіт проф. Ю. Перхоровича з Історії України та авторський вечір письменниці Дарії Ярославської, що зачитала уривки своїх недрукованих творів.

НАУКОВО-ПОПУЛЯРНІ ВИКЛАДИ

У Флюссені в українському таборі розпочато цикл науково-популярних викладів. Першу лекцію виголосив проф. др. М. Дольницький на тему «Австралія і Нова Зеландія». Виклад викликав зацікавлення слухачів.

ФУТБОЛЬНІ ЗМАГАННЯ В БАЙРОЙТІ

В неділю 25 листопада в Байройті відбулися футбольні змагання між українськими таборовими спортивними дружинами з Байройту і Ноймаркті. Перша половина гри заініціювалася 3:0 на користь Байройту. В другій половині грати з Ноймаркту заграли багато лішче, що допrowadило до загального висліду 3:3. Глядачі під час гри було біля 500.

ЗАЦІКАВЛЕННЯ В УСЮМОУ СВІТІ, А ПЕРЕДУСІМ СЕРЕД АРХЕОЛОГІВ

На думку французьких вчених, відкриття належить до найстарших християнських документів.

На особливу увагу заслуговує заява відомого археолога професора Е. Сукупника, заініціювавши археологічного відділу при Гебрайському Університеті в Ерусалимі. «Треба це діялого часу», — заявив він, — «щоб зможти докладно опінити вагу відкриття. В кожному разі, я майже переконаний, що маємо тут діло з цінним свідченням, яке залишили учні Христа та яке треба віднести до першого століття».

РЕДАКЦІЯ ВІДПОВІДЕА

Редакція часопису «Слово» дієтає чимало листів від читачів, мешканці наших таборів. Вихідних листах нас просять відповісти на цілу низку питань внутрішньо-таборового життя. Не маючи змоги дати вчірішні відповіді на всі запитання, редакція повідомляє: нам відомо, що спеціальні правничо-статутова комісія складає зараз статут і правильні табору. У статуті правильнику, що іх мають затвердити органи влади, будуть передбачені всі моменти внутрішньо-таборового життя, зокрема виборність таборової адміністрації, вплив таборового населення на життя табору тощо. Само собою зрозуміло, що в основі тих статутів лежатимуть демократичні принципи. Як тільки статут будуть вироблені, редакція негайно повідомить про те своїх читачів.

Редакція мусить також відзначити, що й дотепер населення наших таборів не було позбавлене права впливати на внутрішньо-таборове життя через різні громадські ради, контролні комісії, через таборову пресу тощо. Наші табори пік не повинні нагадувати гітлерівських «аєслендерських» таборів, де «лагерфірер» стояв поза всякою критикою і був безконтрольним начальником.

Мешканці таборів мусять дбати про внутрішній лад і організовано діяти так, щоб наші найкращі люди репрезентували українців і боронили громадські та національні інтереси.

ДО В. П. ПЕРЕДПЛАТИНИКІВ І ЧИТАЧІВ

Видавництво тижневика «Слово» просить В. П. Передплатників і Читачів, щоб:

1. вислаючи гроші переказом, сповідцями для якої мети їх посилають;
2. адреси й прізвища при замовленні чи списку або при пересилці грошей писали виразно;
3. до оголошень про розшуки долукали належну заплату;
4. надсилали передплату, 50 пф. за число.
5. Не слати грошей у листах, а звичайними грошевими переказами.

Адміністрація.

УВАГА!

На всіх наших виданнях подана ціна дотичного друку. Щоб уникнути підвищення цін на наші видання, просимо всіх покупців платити тільки таку ціну, яна подана на книжці або часописі.

Permitted by authority of Military Government, November 1945

Редакція Колегія. — Видає Спілка «Українське Мистецтво», кооператива з обм. порукою в Регенсбурзі. — Адреса Редакції і Адміністрації: Регенсбург, Нойфарплляц 14. П.

Satz und Druck: Friedrich Pustet, Graphischer Großbetrieb, Regensburg.

Купимо українську машинку до писання. Редакція «Слово», Регенсбург, Нойфарплляц 14. II.

Куплю книги з археології, зоогеографії, мисливства та лісництва, англійською, німецькою та слов'янськими мовами. Василь Приходько, Регенсбург, Нойфарплляц 14. II. (1—2)

Редакція часопису «Слово» купує Українську енциклопедію, малу советську енциклопедію та словники чужомовних слів. (1—4)

Увага! Друки видавничого секретаря «Слово» тимчасово виходять без кількох українських літер.

Адміністрація Спілки «Українське Мистецтво» приймає оголошення до вміщення в газеті «Слово» по ціні:

1. Оголошення від установ, підприємств та інших закладів: 1 стор. 800 РМ

1/2 стор. 400 ..

1/4 стор. 200 ..

1/8 стор. 100 ..

1/16 стор. 50 ..

2. Оголошення про розшуки та різні оповідки по ціні 2 РМ за 1 раз.

Кількаразові оголошення по згоді.

Адміністрація.

ОГОЛОШЕННЯ

Сташина Петра з Луцька, розшукує дружина Ірена. Новий Ульм, Укр. табір, бльок 2/43. (1—3)

Соболя Бориса, уродженого 1925 р., розшукує сестра Марія, заміжня Яримович. Подавати на Адміністрацію «Слово». (1—1)

Казанівського Анатоля, розшукує дружина Марія. Подавати на Адміністрацію «Слово». (1—1)

Смігурівського Івана з Перемишля, розшукує родина. Адміністрація «Слово». (1—2)

Др. Шиманського Григорія, розшукує Вахнянин Лев. Швабмюнхен, Йонштадт, 8, біля Абенбургу. (1—3)

Бонжо Галину, останньо у Варшаві, розшукує Вахнянин Лев. Швабмюнхен, Йонштадт, 8, біля Абенбургу. (1—3)

Яценовича Йосифа і Софію, думанчуків Григорія, Стефанії та Марії, розшукує Марків Лонген. Зголосити до Адм. «Слово». (1—1)

Шукаю Павлуха Романа, ур. 9. III. 1927, Павлуху Ірину ур. 22. III. 1929, Сливу Іванну ур. 29. III. 1926 у Львові — Павлух Юстин, Міттертах, Глясверк 20. II., Край Тіршінгорт. (1—1)

Лозинського Віктора з дружиною Ольгою, розшукує тестя і дочку, Гайдельберг, Шіллераштрасе 31. I. (1—3)

Созанського Юрка, розшукує Іваненко Михайло. Відомості про цього проситься до редакції «Слово». (1—2)

Головка Ів. Пил., розшукує Валя. Відомості подати до редакції «Слово», Регенсбург. (1—2)

Романовського Віктора, О. Ярослава Княгиницького, доктора Миколу Шлемкевича, Теофіла Хоміна, шукає Степанія Романовського Хоміна, Штраскіхен, бай Пассау. (1—1)

Михайла Гнатишина і Марію та знайомих (які перебувають останньо в Судетенланд — Райхенберг), шукає Анна Гнатишина, Пассау, Шпіцберг 6. (1—2)

Родичів, брата Андрія та знайомих зі Львова, шукає Лебединський Володимир, Регенсбург, Нойфарплляц 14. II. (1—1)

Алдохин Микола, розшукує свою дружину Сушченко Клавдію, евакуйовану з Східної Пруссії та своїх знайомих: Кашаловського Юхима, Поломарьова Івана і Катерину, Лагер УНРРА 120 Валгаластр. (1—2)

У ВАГА!

Одержувати газету «Слово» поштою можуть лише ті передплатники, що сплачують готівкою вартисть передплати та поштові відєднання.

Ціна передплати становить разом з поштовим видатком 0,56 РМ за письмо.

Ціна передплати становить разом з поштовим видатком 0,56 РМ за письмо.